

POSTANOWIENIE

22 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 22 kwietnia 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa E. sp. z o. o. w D.
przeciwko Miastu Sosnowiec
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Miasta Sosnowiec
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 27 listopada 2023 r., V AGa 219/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Miasta Sosnowiec na rzecz E. sp. z o.o. w D. 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.**

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 22 lutego 2022 r., XIV GC 494/18, Sąd Okręgowy Katowicach zasądził od pozwanego inwestora na rzecz powodowego wykonawcy 979 495,16 zł z odsetkami tytułem wynagrodzenia za dodatkowe roboty budowlane.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Katowicach zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od inwestora na rzecz wykonawcy 526 598,66 zł z odsetkami i w pozostałej części oddalił powództwo.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 16 maja 2017 r., w drodze zamówienia publicznego strony zawarły umowę, na podstawie której wykonawca miał wykonać dokumentację projektową, a następnie zadanie inwestycyjne zgodnie ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia i programem funkcjonalno-użytkowym. W toku realizacji umowy doszło do zwiększenia zakresu robót o wybudowanie dodatkowego toru ścieżki rowerowej wraz z deptakiem oraz infrastrukturą towarzyszącą. Strony zawarły aneks, na podstawie którego zwiększono wynagrodzenie o 15%, a inwestor zapłacił wykonawcy dodatkowo 400 488 zł. Roboty zostały wykonane i odebrane 17 lipca 2017 r.

W trakcie realizacji zadania, podczas robót rozbiórkowych, doszło do spotkania przedstawicieli stron w czasie którego stwierdzono, że zachodzi konieczność zwiększenia zakresu robót o wykonanie dodatkowej ścieżki rowerowej. Inwestor zapewnił wykonawcę, że koszt związanych z tym prac zostanie uregulowany. Wykonawca wyliczył wartość robót dodatkowych na około 1 100 000 zł brutto, na co inwestor wyraził zgodę i w tym zakresie strony podpisały stosowny aneks do umowy.

W tym samym czasie został także sporządzony przez inwestora projekt aneksu, który przewidywał podwyższenie wynagrodzenia o 400 488 zł: z 3 284 100 zł brutto do 3 684 588 zł brutto, nie wskazując jednak za jakie prace należne było dodatkowe wynagrodzenie. Aneks został podpisany przez przedstawiciela wykonawcy. Mimo to w późniejszym czasie między stronami zaistniał spór, co do wysokości wynagrodzenia za prace dodatkowe i ostatecznie inwestor odmówił zapłaty 1 113 457,50 zł brutto. Na podstawie opinii biegłego ustalono, że łączny koszt prac dodatkowych (poza czerwonym asfaltem) wyniósł 769 731,62 zł brutto.

Sąd drugiej instancji uznał, że po rozpoczęciu wykonywania umowy przez wykonawcę inwestor zorientował się, że jej zakres nie obejmuje wszystkich ścieżek rowerowych. Zamiast wdrożyć kolejne postępowanie w trybie ustawy o zamówieniach publicznych zlecił wykonanie tych prac wykonawcy nie zachowując wymaganej formy. Zostało też uzgodnione, że inwestor pokryje koszty prac dodatkowych z zastrzeżeniem, że aneksem do umowy, którego sporządzenie

przewidziano, można - z uwagi na ograniczenia prawne - podwyższyć umówione wynagrodzenie tylko o 15%.

Sąd drugiej instancji uznał, że wartość bezpodstawnego wzbogacenia związana bezpośrednio z pracami budowlanymi wynosi 769 731,62 zł brutto. Sąd uznał, że uwzględnieniu podlega również podatek VAT, gdyż jako element cenotwórczy wpływa na wartość przysporzenia. Gdyby prace tego rodzaju zostały wykonane w ramach umowy, inwestor byłby zobligowany do uiszczenia wynagrodzenia obejmującego również należny podatek VAT, tj. w kwocie brutto. Zakresem bezpodstawnego wzbogacenia objęta została także należność za wykonanie dokumentacji technicznej w zakresie prac dodatkowych w wysokości 23 091,94 zł brutto, dlatego łączna wartość prac dodatkowych wynosi 792 822,62 zł.

Jak wskazał Sąd apelacyjny, strony zawarły aneks do umowy nie wiążący go z konkretnymi pracami. Wprawdzie w prowadzonej korespondencji mailowej wskazano na koszt położenia tzw. czerwonego asfaltu, jednak zabieg ten miał charakter pozorny, skoro kwota z aneksu była trzykrotnie wyższa niż wartość prac. Wynika stąd, że należność uiszczona na podstawie aneksu stanowiła w istocie wynagrodzenie należne za wykonanie prac dodatkowych jako takich. Stąd różnica 266 223,96 zł, między wypłaconym wynagrodzeniem 400 488 zł a wartością położenia asfaltu 134 64,04 zł, powinna zostać uwzględniona przy wyliczeniu wartości bezpodstawnego wzbogacenia. W tym bowiem zakresie wykonawca otrzymał wynagrodzenie na podstawie umowy, a zatem nie może być mowy o zubożeniu. Ostatecznie zatem wartość prac dodatkowych, nieznajdujących pokrycia w otrzymanym wynagrodzeniu przewidzianym umową i aneksem wynosi 526 598,66 zł, czyli różnicę między 792 822,62 zł i 266 223,96 zł.

Uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania inwestor wskazał na jej oczywistą zasadność przez naruszenie art. 405 k.c. i uznanie, że niezapłacony przez wykonawcę podatek VAT może stanowić bezpodstawne wzbogacenie podmiotu, na rzecz którego nastąpiło wykonanie świadczenia, czyli inwestora.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wykonawca wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ponieważ zapłata wynagrodzenia za bezpodstawne uzyskanie korzyści (bezpodstawne wzbogacenie) podlega opodatkowaniu podatkiem VAT tak samo jak odpłatne świadczenie usług, powołując się na wyrok NSA z 10 maja 2011 roku , I FSK 743/10. Wykonawca podniósł, że zapłacił VAT niezwłocznie po wydaniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarówno w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, jak i w orzecznictwie NSA wskazuje się, że zapłata wynagrodzenia za bezpodstawne uzyskanie korzyści (bezpodstawne wzbogacenie) podlega opodatkowaniu podatkiem VAT, tak samo jak odpłatne świadczenie usług. Poza powołanym w odpowiedzi na skargę wyrokiem NSA z 10 maja 2011 r., I FSK 743/10, można wskazać wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2024 r., II CSKP 1230/22, stwierdzający, że „zwrot na rzecz wykonawcy równowartości prac budowlanych bezumownie wykonanych przez niego i zatrzymanych przez - wzbogaconego tymi pracami - inwestora należy traktować jako usługę podlegającą opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. Nie ulega zatem wątpliwości, że w każdym wariancie - zarówno jeśli sporne roboty miały charakter prac dodatkowych, jak i w razie uznania ich za prace zamienne - powódka ma obowiązek odprowadzić podatek VAT, a w konsekwencji może żądać zapłaty jego równowartości od pozwanego. Fakt niewystawienia faktury nie ma przy tym decydującego znaczenia”.

Skarżący nie wykazał istnienia przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy nie może ustalać nowych faktów, a tym samym sprawdzać, czy wykonawca rzeczywiście zapłacił VAT. Nawet jeśli tego nie uczynił, to w świetle prawa podatkowego jest do tego zobowiązany. Do ewentualnego wzbogacenia wykonawcy doszłoby w przypadku dopuszczenia przez organy podatkowe do przedawnienia zobowiązana, lecz w takim przypadku z chwilą przedawnienia zobowiązania podatkowego wykonawcy powstałoby roszczenie inwestora z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia wykonawcy.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. odmówił przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. wykonawcy przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[a.ł]